Бастауыш сыныптардағы психологиялық қызметтің 2024-2025 оқу жылындағы жылдық есебі

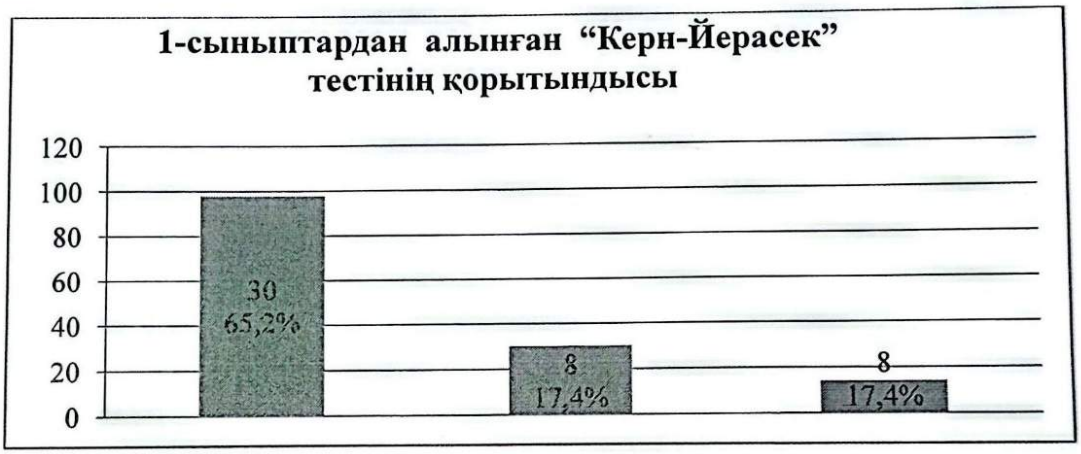
Оқу жылы барысында бастауыш сынып оқушыларының психологиялық саулығын сақтау, мектепке бейімделуін бақылау, танымдық қабілеттерін дамыту және жағымды психологиялық ахуал қалыптастыру бағытында жоспарлы жұмыстар жүргізілді.

Психологиялық бағыт бойынша 1-сынып оқушыларының мектепке бейімделу деңгейін анықтау, 2–4-сынып оқушыларының оқу мотивациясын, танымдық процестерін, эмоционалдық жағдайын және қарым-қатынас ерекшеліктерін зерттеу жұмыстары жүргізілді.

- **Психологиялық тестілеу нәтижелері:**

Зерттеу нәтижелері бойынша оқушылардың жеке ерекшеліктері ескеріліп, қосымша психологиялық қолдауды қажет ететін балалармен жұмыс жоспарланды.

1 – сынып оқушыларынан мектепке бейімделу деңгейін анықтау мақсатында «Керн-Йерасек» тесті алынды. Тест нәтижесі бойынша төмендегідей көрсеткіш көрсетті:

- Түзету-дамыту жұмыстары бағыты бойынша Оқушылардың зейінін, есте сақтауын, логикалық ойлауын, өзіне деген сенімділігін және қарым-қатынас дағдыларын дамыту мақсатында «Жылы сөздер», «Достық шеңбері», «Не өзгерді?», «Артық затты тап», «Көңіл күй түстері» сияқты жаттығулар өткізілді.

- Оқушылар арасында буллингтің алдын алу, достық пен сыйластықты қалыптастыру, эмоцияларды дұрыс жеткізу және жанжалдарды бейбіт жолмен шешу тақырыптарында профилактикалық жұмыстар жүргізілді.

- Ата-аналар мен сынып жетекшілеріне балалардың жас ерекшеліктері, мектепке бейімделуі, оқу мотивациясы және эмоционалдық қолдауы бойынша кеңестер берілді. Қажет болған жағдайда оқушылармен жеке әңгімелесу ұйымдастырылды.

Оқу жылы барысында жүргізілген психологиялық жұмыстар бастауыш сынып оқушыларының мектепке бейімделуін қолдауға, танымдық қабілеттерін дамытуға және сыныптағы жағымды психологиялық ахуалды қалыптастыруға бағытталды.

Психологиялық диагностика нәтижелері негізінде оқушылардың жеке ерекшеліктері ескеріліп, қажетті қолдау көрсету жұмыстары жүргізілді.

№	Психологиялық зерттеу бағыты	Қамтылған сыныптар	Оқушылар саны	Негізгі нәтиже
1	Мектепке бейімделу диагностикасы	1-сынып	46	Бейімделу деңгейлері анықталды
2	Танымдық процестерді зерттеу	1–4-сыныптар	142	Зейін, есте сақтау, ойлау ерекшеліктері зерделенді

3	Оқу мотивациясын анықтау	1–4-сыныптар	142	Оқуға қызығушылық деңгейлері анықталды
4	Эмоционалдық жағдайды зерттеу	1–4-сыныптар	142	Эмоционалдық қолдау қажеттілігі қарастырылды
5	Қарым-қатынас ерекшеліктерін зерттеу	1–4-сыныптар	142	Сыныптағы өзара қарым-қатынас ерекшеліктері анықталды
6	Жеке психологиялық кеңес беру	1–4-сыныптар	142	Жеке қолдау көрсетілді
7	Түзету-дамыту сабақтары	1–4-сыныптар	142	Дамытушылық жаттығулар жүргізілді

Керн–Йерасек әдістемесі бойынша балалардың мектепке психологиялық даярлық деңгейін анықтау нәтижелері

Білім беру ұйымы:«Озат» schoolжеке мектебі
Диагностика жүргізілген кезең: қыркүйек айы
Қатысушылар саны: 46 бала
Жауапты маман:

1. Диагностиканың мақсаты

Балалардың мектепте оқуға психологиялық даярлық деңгейін анықтау, танымдық әрекеттерінің, көру-қимыл үйлесімділігінің, графикалық дағдыларының және тапсырманы нұсқаулыққа сәйкес орындау қабілетінің даму ерекшеліктерін бағалау. Сонымен қатар қосымша психологиялық-педагогикалық қолдауды қажет ететін балаларды анықтап, олардың мектепке бейімделуіне бағытталған жұмыстарды жоспарлау.

2. Қолданылған әдістеме

Балалардың мектепке психологиялық даярлық деңгейін зерделеу мақсатында Керн–Йерасек әдістемесі қолданылды.

Әдістеме графикалық тапсырмалар арқылы баланың қабылдау ерекшеліктерін, көру-қимыл үйлесімділігін, қолдың ұсақ моторикасын, кеңістіктік бағдарлауын және үлгі бойынша жұмыс істеу дағдыларын бағалауға мүмкіндік береді.

Диагностика нәтижелері балалардың мектепте оқуға қажетті кейбір дағдыларының қалыптасу деңгейін анықтау және алдағы психологиялық-педагогикалық жұмыстың бағыттарын белгілеу үшін пайдаланылды.

3. Диагностика нәтижелері

Зерттеуге барлығы 46 бала қатысты. Диагностикалық нәтижелер үш деңгей бойынша топтастырылды.

№	Дайындық деңгейі	Балалар саны	Пайыздық көрсеткіші
1	Жоғары деңгей	30	65,2%
2	Орташа деңгей	8	17,4%
3	Төмен деңгей	8	17,4%
Барлығы		**46**	**100%**

4. Нәтижелерге психологиялық талдау

Жоғары деңгей — 30 бала (65,2%).

Диагностика нәтижелері бойынша балалардың 65,2%-ы жоғары деңгейдегі топқа жатқызылған.

Бұл топтағы балалардың диагностикалық тапсырмалар бойынша көрсеткіштері мектепте оқуға қажетті графикалық және көру-қимыл үйлесімділігі дағдыларының салыстырмалы түрде жақсы қалыптасқанын көрсетуі мүмкін. Мұндай балалардың үлгі бойынша жұмыс істеу, кеңістіктік орналасуды сақтау және тапсырма талаптарын орындау дағдылары жеткілікті деңгейде болуы ықтимал.

Дегенмен, жоғары деңгейдегі нәтиже баланың мектепке психологиялық даярлығының барлық құрамдас бөлігі толық қалыптасқанын өздігінен дәлелдемейді. Сондықтан оқу мотивациясы, эмоциялық даярлығы, қарым-қатынас дағдылары және ерікті өзін-өзі реттеуі де ескерілуі қажет.

Орташа деңгей — 8 бала (17,4%).

Балалардың 17,4%-ы орташа деңгей көрсетті.

Бұл топтағы балалардың кейбір графикалық тапсырмаларды орындау, үлгіні дәл көшіру, кеңістіктік бағдарлау немесе тапсырма талаптарын сақтау дағдыларында әлі де жетілдіруді қажет ететін тұстар болуы мүмкін.

Осы балалармен дамыту бағытындағы жұмыстарды жүйелі ұйымдастыру ұсынылады. Атап айтқанда, үлгі бойынша сурет салу, нүктелерді қосу, пішіндерді көшіру, құрастыру, бояу және қолдың ұсақ моторикасын дамытуға арналған жаттығулар жүргізген жөн.

Балалардың тапсырманы орындау барысындағы жеке ерекшеліктерін бақылап, қажетті жағдайда қосымша диагностика жүргізу ұсынылады.

Төмен деңгей — 8 бала (17,4%).

Диагностика нәтижелері бойынша 8 бала төмен деңгейдегі топқа жатқызылған. Бұл жалпы қатысушылар санының 17,4%-ын құрайды.

Аталған нәтиже осы балалардың қолданылған әдістеме бойынша бағаланған кейбір дағдыларында қиындықтар болуы мүмкін екенін көрсетеді. Атап айтқанда, графикалық тапсырмаларды орындау, үлгіні көшіру, кеңістіктік бағдарлау, көру-қимыл үйлесімділігі немесе нұсқаулықты орындау ерекшеліктерін қосымша зерделеу қажет.

Бұл көрсеткіш балалардың мектепке мүлдем дайын еместігін немесе олардың дамуында міндетті түрде ауытқу бар екенін білдірмейді. Нәтижеге баланың жеке даму қарқыны, тапсырманы түсінуі, шаршауы, ынтасы және зерттеу кезіндегі жағдайлар әсер етуі мүмкін.

Осы топтағы балалармен жеке психологиялық-педагогикалық қолдау жұмыстарын ұйымдастыру ұсынылады. Қажет болған жағдайда ата-аналармен әңгімелесу, педагогикалық бақылау және қосымша диагностикалық зерттеу жүргізіледі.

5. Жалпы қорытынды

Керн–Йерасек әдістемесі бойынша жүргізілген диагностикалық зерттеуге барлығы 46 бала қатысты.

Нәтижелерге сәйкес, жоғары деңгей көрсеткен балалар саны — 30 (65,2%), орташа деңгей — 8 (17,4%), төмен деңгей — 8 (17,4%).

Жалпы көрсеткіштерді талдау барысында қатысушылардың басым бөлігі жоғары деңгейдегі топқа жатқызылғаны анықталды. Бұл балалардың көпшілігінде қолданылған әдістеме аясында бағаланған мектепте оқуға қажетті графикалық және көру-қимыл үйлесімділігі дағдыларының жақсы қалыптасқанын көрсетуі мүмкін.

Сонымен қатар 16 бала (34,8%) орташа және төмен деңгейлерді көрсеткен. Осыған байланысты аталған балалардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, дамыту және қолдау жұмыстарын ұйымдастыру маңызды.

Төмен деңгейдегі нәтижелер көрсеткен балаларға ерекше назар аударып, олардың тапсырмаларды орындау ерекшеліктерін тереңірек зерделеу қажет. Психологиялық қолдау жұмыстары баланың мүмкіндіктерін ескере отырып, жүйелі және кезең-кезеңімен жүргізілуі тиіс.

6. Психологиялық қызметтің ұсыныстары

Педагог-психологке:

1. Орташа және төмен деңгей көрсеткен балалармен жеке және шағын топтық дамыту жұмыстарын жоспарлау.
2. Балалардың графикалық дағдыларын, көру-қимыл үйлесімділігін, кеңістіктік бағдарлауын және зейінін дамытуға бағытталған жаттығулар жүргізу.
3. Төмен деңгейдегі нәтиже көрсеткен балаларға қосымша бақылау мен диагностикалық зерттеу ұйымдастыру.
4. Әр баланың даму ерекшеліктерін ескере отырып, жеке қолдау бағыттарын белгілеу.
5. Балалардың мектепке бейімделу динамикасын жүйелі түрде бақылау.

Педагогтерге:

1. Балалардың жас және жеке ерекшеліктерін ескере отырып, тапсырмаларды біртіндеп күрделендіру.
2. Сурет салу, құрастыру, пішіндерді көшіру, бояу және графикалық жаттығуларды оқу үдерісінде жүйелі қолдану.
3. Қиындық көрген балаларға қосымша уақыт пен түсінікті нұсқаулық ұсыну.
4. Балаларды өзара салыстырмай, әр баланың жеке жетістігін қолдау.

Ата-аналарға:

1. Үй жағдайында баламен сурет салу, мүсіндеу, құрастыру және ұсақ моториканы дамытатын ойындар ойнау.

2. Баланың зейінін, нұсқаулықты тыңдау және тапсырманы соңына дейін орындау дағдыларын ойын арқылы жетілдіру.
3. Баланың жетістіктерін мадақтап, қиындық туындаған жағдайда сабырлы қолдау көрсету.
4. Баланың оқу әрекетіне жағымды көзқарасын қалыптастыруға көңіл бөлу.

Педагог-психолог: _____
Қолы: _____
Күні:«» _____ ***2024***жыл

2–4-сынып оқушылары арасында жүргізілген «Сен маған қалай қарайсың?» сауалнамасының нәтижелері

Білім беру ұйымы: _____
Зерттеуге қатысушылар: 2–4-сынып оқушылары
Қатысушылардың жалпы саны: 96 оқушы
Жауапты маман: педагог-психолог
Өткізілген мерзімі: _____

1. Зерттеудің мақсаты

Бастауыш сынып оқушыларының тұлғааралық қарым-қатынас ерекшеліктерін, мұғаліммен және қоршаған ортамен өзара әрекеттесуін, эмоционалдық жай-күйін және мектептегі психологиялық ахуалды қабылдауын зерделеу.

2. Зерттеудің міндеттері

- Оқушылардың қарым-қатынасқа деген көзқарасын анықтау.
- Балалардың өздерін мектеп ортасында қаншалықты жайлы сезінетінін зерделеу.
- Өзара түсіністік пен сенімді нығайтуды қажет ететін бағыттарды белгілеу.
- Оқушыларға психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету жұмыстарын жоспарлау.

3. Шартты нәтижелердің сандық көрсеткіштері

Төмендегі кесте есепті рәсімдеу үлгісі ретінде берілген. Көрсеткіштер нақты сауалнама нәтижелері емес.

№	Нәтиже деңгейі	Оқушы саны	Пайыздық көрсеткіші
1	Жағымды қарым-қатынас	68	70,8%
2	Орташа, тұрақсыз қарым-қатынас	20	20,8%
3	Қосымша назар аударуды қажет ететін топ	8	8,4%
Барлығы		**96**	**100%**

4. Психологиялық талдау

Жағымды қарым-қатынас — 68 оқушы (70,8%).

Шартты үлгі бойынша оқушылардың басым бөлігі жағымды қарым-қатынас деңгейінде қарастырылған. Мұндай нәтиже оқушылардың мектеп ортасында өздерін жайлы сезінуі, мұғаліммен және сыныптастарымен өзара түсіністік орнатуы, қарым-қатынас жасауға қызығушылық танытуы сияқты көрсеткіштермен сипатталуы мүмкін.

Бұл бағыттағы психологиялық жұмыстың негізгі мақсаты — оқушылар арасындағы сыйластықты, өзара көмекті және сенімді қарым-қатынасты нығайту.

Орташа, тұрақсыз қарым-қатынас — 20 оқушы (20,8%).

Шартты түрде бұл топқа жатқызылған оқушылардың қарым-қатынас ерекшеліктері жағдайға, эмоционалдық көңіл күйге және қоршаған ортамен өзара әрекеттесуіне байланысты өзгеруі мүмкін.

Осы бағытта қарым-қатынас мәдениетін дамытуға, эмоцияларды дұрыс білдіруге, өз пікірін ашық жеткізуге және басқа адамдардың сезімдерін түсінуге арналған жұмыстар жүргізу ұсынылады.

Қосымша назар аударуды қажет ететін топ — 8 оқушы (8,4%).

Шартты үлгіде бұл топ оқушыларына психологиялық қолдау көрсету қажеттілігі қарастырылады. Нақты зерттеу жүргізілген жағдайда олардың қарым-қатынас кезіндегі қиындықтары, өздерін ұжымда сезінуі және ересектермен өзара әрекеттесуі қосымша зерделенуі мүмкін.

Бұл көрсеткіш балаларда міндетті түрде психологиялық мәселе бар дегенді білдірмейді. Әр баланың жағдайын жеке қарастырып, қажет болғанда қосымша бақылау және әңгімелесу жүргізу маңызды.

5. Жалпы қорытынды

Осы шартты есептік үлгіде 96 оқушының 68-і (70,8%) жағымды қарым-қатынас тобына, 20-сы (20,8%) орташа топқа, 8-і (8,4%) қосымша назар аударуды қажет ететін топқа бөлінген.

Үлгілік көрсеткіштерді негізге ала отырып, психологиялық қызметтің негізгі міндеттері ретінде мектептегі жағымды психологиялық ахуалды нығайту, оқушылардың өзара қарым-қатынас мәдениетін дамыту, эмоциялық қолдау көрсету және сынып ұжымындағы өзара сыйластықты қалыптастыру бағыттарын белгілеуге болады.

Ескерту: Бұл сандар мысал ретінде құрастырылған. Олар нақты жүргізілген сауалнаманың нәтижесі ретінде пайдаланылмауы тиіс. Ресми қорытынды нақты жиналған деректер негізінде жасалады.

6. Ұсыныстар

Педагог-психологке:

1. Оқушылардың қарым-қатынас ерекшеліктерін зерттеуге арналған нақты диагностикалық жұмыс жүргізу.
2. Қарым-қатынас дағдыларын дамытуға бағытталған тренингтер мен ойындар ұйымдастыру.
3. Қосымша қолдауды қажет ететін балалармен жеке әңгімелесу және бақылау жұмыстарын жүргізу.
4. Сыныптағы эмоционалдық ахуалды бақылап, қажет болған жағдайда түзете-дамыту жұмыстарын жоспарлау.

Сынып жетекшілеріне:

1. Сыныпта өзара сыйластық пен қолдау атмосферасын қалыптастыру.
2. Бірлескен ойындар мен топтық тапсырмалар арқылы оқушылардың ынтымақтастығын дамыту.
3. Оқушылар арасындағы келіспеушіліктерді уақытында байқап, оларды сындарлы жолмен шешуге көмектесу.

Ата-аналарға:

1. Баламен сенімді қарым-қатынас орнатып, оның сезімдері мен пікірлерін тыңдау.
2. Қарым-қатынас мәдениетін отбасындағы күнделікті әрекеттер арқылы дамыту.
3. Баланың өзін еркін білдіруіне және қиындықтары туралы ашық айтуына мүмкіндік беру.

Педагог-психолог: _____

Қолы: _____

Күні: «» _____ ***2025*** жыл

Түзету-дамыту жұмыстарының жоспары

Мақсаты: оқушылардың зейінін, есте сақтау қабілетін, логикалық ойлауын дамыту, өзіне деген сенімділігін арттыру және жағымды қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыру.

Жұмыс түрі: топтық психологиялық жаттығулар.

Қатысушылар: оқушылар.

Жауапты: педагог-психолог

№	Жаттығу атауы	Мақсаты	Өткізу барысы	Күтілетін нәтиже
1	«Не өзгерді?»	Оқушылардың зейінін, байқағыштығын және көру арқылы есте сақтау қабілетін дамыту.	Оқушыларға бірнеше зат көрсетіледі. Кейін заттардың бірі алынып тасталады немесе орны ауыстырылады. Оқушылар қандай өзгеріс болғанын анықтайды.	Зейіні шоғырланып, есте сақтау және байқағыштық дағдылары дамиды.
2	«Артық затты тап»	Логикалық ойлауын, салыстыру және талдау қабілеттерін жетілдіру.	Оқушыларға бірнеше сурет немесе сөз ұсынылады. Олар ортақ белгілеріне қарай топтастырылып, артық затты анықтайды және таңдау себебін түсіндіреді.	Логикалық ойлауы, салыстыру және өз ойын дәлелдеу қабілеті дамиды.
3	«Жылы сөздер»	Оқушылардың өзіне деген сенімділігін арттыру, жағымды эмоцияларды білдіруге үйрету.	Оқушылар шеңберге тұрып, бір-біріне жылы сөздер мен жағымды тілектер айтады.	Бір-біріне құрмет көрсету, қолдау білдіру және жағымды қарым-қатынас жасау дағдылары қалыптасады.
4	«Достық шеңбері»	Ұжымшылдықты, өзара сыйластықты және қарым-қатынас дағдыларын дамыту.	Оқушылар шеңберге тұрып, достық туралы ойларымен бөліседі. Әр қатысушы сыныптастарына жақсы тілек айтып, достықтың маңызын түсіндіреді.	Топта ынтымақтастық, өзара түсіністік және достық қарым-қатынас нығаяды.
5	«Көңіл күй түстері»	Оқушылардың эмоционалдық жағдайын түсінуіне және өз сезімдерін білдіруіне көмектесу.	Оқушыларға түрлі түстер ұсынылады. Әр оқушы өз көңіл күйіне сәйкес түсті таңдап, таңдау себебін түсіндіреді.	Эмоцияларын тану, сезімдерін сөзбен жеткізу және өз көңіл күйін түсіну дағдылары дамиды.

Жалпы күтілетін нәтиже: оқушылардың танымдық процестері дамып, эмоционалдық сауаттылығы артады, өзіне деген сенімділігі нығаяды және сыныпта жағымды психологиялық ахуал қалыптастыруға ықпал етеді.

Психологиялық қызметтің жылдық жоспарына сәйкес оқушылардың танымдық қабілеттерін дамыту, эмоционалдық тұрақтылығын қалыптастыру, өзіне деген сенімділігін арттыру және тұлғааралық қарым-қатынас дағдыларын жетілдіру мақсатында түзету-дамыту жұмыстары жүргізілді.

Жұмыс барысында оқушылардың зейінін шоғырландыруға, есте сақтау қабілетін жақсартуға және логикалық ойлауын дамытуға бағытталған «Не өзгерді?», «Артық затты тап» жаттығулары қолданылды. Сонымен қатар оқушылар арасында жағымды психологиялық ахуал қалыптастыру, өзара сыйластықты нығайту және қарым-қатынас мәдениетін дамыту мақсатында «Жылы сөздер», «Достық шеңбері», «Көңіл күй түстері» жаттығулары ұйымдастырылды.

Жүргізілген жұмыстар оқушылардың танымдық белсенділігін арттыруға, өз эмоцияларын түсінуіне және білдіруіне, өз ойын еркін жеткізуіне, бір-бірімен жағымды қарым-қатынас орнатуына бағытталды. Топтық жаттығулар барысында оқушылардың бірлесіп әрекет етуіне, өзара қолдау көрсетуіне және ұжымда жағымды қарым-қатынас қалыптастыруына басымдық берілді.

Қорытынды: түзету-дамыту жұмыстары оқушылардың танымдық процестерін жетілдіруге, эмоционалдық жай-күйін қолдауға және әлеуметтік қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыруға бағытталды. Жұмыстарды жүйелі түрде жалғастыру оқушылардың жеке қабілеттерін дамытуға және сыныптағы жағымды психологиялық ахуалды нығайтуға мүмкіндік береді.

Ұсыныстар:

1. Оқушылардың зейінін, есте сақтауын және логикалық ойлауын дамытуға арналған жаттығуларды жүйелі түрде өткізу.
2. Өзіне деген сенімділікті арттыруға және жағымды өзіндік бағалауды қалыптастыруға бағытталған жұмыстарды жалғастыру.
3. Оқушылар арасында достық қарым-қатынас пен өзара сыйластықты нығайтатын топтық іс-шаралар ұйымдастыру.
4. Эмоцияларды тану және басқару дағдыларын дамытуға арналған психологиялық жаттығуларды қолдану.
5. Қажеттілігіне қарай жекелеген оқушылармен жеке түзету-дамыту жұмыстарын жүргізу.

Жауапты маман: педагог-психолог

«Не өзгерді?» психологиялық жаттығуы

Мақсаты: оқушылардың зейінін, байқағыштығын, көру арқылы есте сақтау қабілетін дамыту.
Қатысушылар: оқушылар.
Ұзақтығы: 10–15 минут.
Қажетті құралдар: қалам, кітап, өшіргіш, қарындаш, сызғыш және басқа ұсақ заттар.
1-кезең. Ұйымдастыру

Психолог:

– Сәлеметсіңдер ме, балалар! Бүгін біз сендердің қаншалықты байқампаз екендеріңді тексереміз. Ол үшін мұқият қарауды, есте сақтауды және өзгерістерді байқауды үйренеміз. Барлығымыз дайынбыз ба?

Оқушылар: Иә!

2-кезең. Негізгі бөлім

Психологтың әрекеті:

1. Үстел үстіне 5 зат қойылады.
2. Оқушыларға заттарды 20–30 секунд мұқият қарау ұсынылады.
3. Оқушылар көздерін жұмады немесе теріс қарап тұрады.
4. Психолог бір заттың орнын ауыстырады немесе бір затты алып тастайды.
5. Оқушылар көздерін ашып, қандай өзгеріс болғанын анықтайды.

Психолог:

– Балалар, үстел үстіндегі заттарға мұқият қараңдар. Олардың орналасуын есте сақтаңдар. Енді көздеріңді жұмыңдар. Мен бір өзгеріс жасаймын. Көздеріңді ашқан соң не өзгергенін табуларың керек.

Талқылау сұрақтары:

- Қандай өзгеріс байқадыңдар?
- Қай заттың орны ауысты?
- Өзгерісті қалай байқадыңдар?
- Заттарды есте сақтауға не көмектесті?

3-кезең. Қорытынды

Психолог:

– Жарайсыңдар, балалар! Бүгін біз зейін қойып қарауды және көргенімізді есте сақтауды жаттықтырдық. Күнделікті өмірде де мұқият болу өте маңызды.

Күтілетін нәтиже: оқушылардың зейіні, байқағыштығы және көру арқылы есте сақтау дағдыларының дамуына ықпал ету.

«Артық затты тап» психологиялық жаттығуы

Мақсаты: логикалық ойлау, салыстыру, талдау және қорытынды жасау қабілеттерін дамыту.
Ұзақтығы: 10–15 минут.
Қажетті құралдар: суреттер немесе сөздер жазылған карточкалар.
1-кезең. Кіріспе

Психолог:
– Балалар, бүгін біз нағыз ізденушілер сияқты тапсырмалар орындаймыз. Әр қатарда бір-біріне ұқсас заттар бар. Бірақ олардың арасында бір ерекшесі кездеседі. Сендер сол затты тауып, неліктен артық екенін түсіндіресіңдер.
2-кезең. Негізгі бөлім

1-тапсырма.
Алма – алмұрт – өрік – сәбіз.
Дұрыс жауап: сәбіз.
Түсіндірмесі: қалғандары – жемістер, ал сәбіз – көкөніс.

2-тапсырма.
Ит – мысық – сиыр – орындық.
Дұрыс жауап: орындық.
Түсіндірмесі: қалғандары – жануарлар.

3-тапсырма.
Қаңтар – наурыз – дүйсенбі – сәуір.
Дұрыс жауап: дүйсенбі.
Түсіндірмесі: қалғандары – ай атаулары.

4-тапсырма.
Қалам – қарындаш – сызғыш – банан.
Дұрыс жауап: банан.
Түсіндірмесі: қалғандары – оқу құралдары.

5-тапсырма.
Автобус – ұшақ – пойыз – көбелек.
Дұрыс жауап: көбелек.
Түсіндірмесі: қалғандары – көлік түрлері.

Психологтың сұрақтары:

- Қай затты артық деп таңдадың?
- Неліктен оны таңдадың?
- Заттарды қандай белгілеріне қарай салыстырдың?
- Басқа жауап ұсынуға бола ма? Неліктен?

Ескерту: кейбір тапсырмаларда заттарды басқа белгі бойынша топтастыруға болады. Оқушы өз жауабын қисынды түсіндірсе, оның пікірін тыңдау қажет.

3-кезең. Қорытынды

Психолог:
– Өте жақсы! Заттарды салыстыру арқылы біз олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтадық. Логикалық ойлау дегеніміз – ойланып, салыстырып, өз шешімімізді түсіндіре білу.

Күтілетін нәтиже: оқушылардың логикалық ойлау, талдау және өз пікірін дәлелдеу дағдыларының дамуына ықпал ету.

«ЖЫЛЫ СӨЗДЕР» ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ЖАТТЫҒУЫ

Мақсаты: оқушылардың өзіне деген сенімділігін арттыру, жағымды эмоцияларын білдіру және бір-біріне қолдау көрсету дағдыларын қалыптастыру.

Ұзақтығы: 10–15 минут.

Қажетті құралдар: жүрек пішініндегі қағаздар немесе доп.

1-кезең. Ұйымдастыру

Оқушылар шеңберге тұрады.

Психолог:

– Балалар, адамның көңіл күйін көтеретін ерекше күш бар. Ол – жылы сөз. Жылы сөз естігенде көңіліміз көтеріліп, өзімізді жақсы сезінеміз. Бүгін бір-бірімізге жақсы сөздер сыйлаймыз.

2-кезең. Негізгі бөлім

Психолог допты бір оқушыға береді. Оқушы допты келесі балаға ұсына отырып, оған бір жағымды сөз айтады.

Мысалдар:

- Сен ақылдысың!
- Сен өте мейірімдісің!
- Сен жақсы доссың!
- Сенің қолыңнан бәрі келеді!
- Сен әрқашан көмектесуге дайынсың!
- Сенің күлкің әдемі!
- Сен өте ұқыптысың!

Оқушылар бір-біріне жылы сөздер айтуды жалғастырады.

Психологтың қосымша сұрақтары:

- Саған қандай жылы сөз айтылды?
- Жылы сөз естігенде қандай сезімде болдың?
- Басқа адамға жақсы сөз айту неліктен маңызды?
- Өзіңді жігерлендіру үшін қандай сөз айтасың?

Психолог оқушыларға өзіне де жағымды сөз айтуға мүмкіндік береді.

Өзін қолдау мысалдары:

- Менің қолымнан келеді!
- Мен үйрене аламын!
- Мен қателессем де, қайта тырысамын!
- Мен өзімді құрметтеймін!

3-кезең. Қорытынды

Психолог:

– Балалар, жылы сөз адамның көңілін көтеріп, өзіне сенімді болуына көмектеседі. Сондықтан бір-бірімізге құрметпен қарап, жақсы сөздерді жиі айтып жүрейік.

Күтілетін нәтиже: оқушылардың жағымды қарым-қатынас жасауына, өзіне деген сенімділігін нығайтуға және бір-біріне қолдау көрсетуіне жағдай жасау.

«Достық шеңбері» психологиялық жаттығуы

Мақсаты: оқушылардың өзара сыйластығын, достық қарым-қатынасын, топпен жұмыс істеу және қарым-қатынас дағдыларын дамыту.

Ұзақтығы: 10–15 минут.

Қажетті құралдар: түрлі түсті қағаз жүректер.

1-кезең. Кіріспе

Психолог:

– Балалар, достық дегеніміз не? Нағыз дос қандай болуы керек? Бүгін біз достық туралы ой бөлісіп, сыныбымыздағы жағымды қарым-қатынасты нығайтуға арналған жаттығу орындаймыз.

Оқушылар шеңберге тұрады.

2-кезең. Негізгі бөлім

Психолог оқушыларға жүрек пішініндегі қағаздар таратады.

Әр оқушы мына сөйлемдердің бірін аяқтайды:

- Нағыз дос дегеніміз – ...
- Мен досымды бағалаймын, өйткені ...
- Мен досыма көмектесемін, егер ...
- Сыныбымыз тату болуы үшін ...
- Мен достарыма ... тілеймін.

Оқушылар өз ойларын кезекпен айтады.

Содан кейін әр оқушы жүрекке сыныптастарына арналған бір жақсы тілек жазады. Жүректер тақтаға немесе арнайы плакатқа орналастырылады.

Психолог:

– Қараңдаршы, балалар, әрқайсыңның жақсы тілектерің бірігіп, достық шеңберін құрады. Сыныбымыздағы әрбір оқушы өзін қауіпсіз әрі құрметтелетін ортада сезінуі маңызды.

3-кезең. Қорытынды

Психологтың сұрақтары:

- Достықты сақтау үшін не істеу керек?
- Бір-бірімізді ренжітіп алсақ, не істей аламыз?
- Сыныптастарыңа қандай жақсы қасиеттер тілейсің?

Қорытынды сөз:

– Достық сенімнен, сыйластықтан және өзара көмектен басталады. Бір-бірімізді тыңдап, қолдап жүрсек, сыныбымыз да тату болады.

Күтілетін нәтиже: өзара сыйластық, ынтымақтастық және жағымды қарым-қатынас дағдыларын дамытуға ықпал ету.

«Көңіл күй түстері» психологиялық жаттығуы

Мақсаты: оқушылардың эмоцияларын тану, өз сезімдерін білдіру және эмоционалдық сауаттылығын дамыту.

Ұзақтығы: 10–15 минут.

Қажетті құралдар: түрлі түсті карточкалар немесе қарындаштар.

1-кезең. Кіріспе

Психолог:

– Балалар, адамның көңіл күйі әртүрлі болады. Кейде қуанамыз, кейде мұңаямыз, кейде қобалжимыз. Бүгін біз көңіл күйімізді түстер арқылы көрсетіп көреміз.

2-кезең. Негізгі бөлім

Психолог оқушыларға түрлі түсті карточкаларды көрсетеді.

Мысалы:

- Сары – қуаныш немесе көтеріңкі көңіл күй.
- Жасыл – тыныштық немесе жайлылық.
- Көк – сабырлылық немесе ойға шому.
- Қызыл – күшті эмоция немесе белсенділік.
- Сұр – шаршау немесе көңілсіздік.

Түстердің мағынасы міндетті емес: әр оқушы өзі таңдаған түсті өз сезімімен байланыстыра алады.

Психолог:

– Қазір өз көңіл күйлеріңе сәйкес келетін түсті таңдаңдар. Неліктен осы түсті таңдағандарыңды айтқыларың келсе, ойларыңмен бөлісе аласыңдар.

Оқушылар өз түстерін таңдап, қалаған жағдайда түсіндіреді.

3-кезең. Эмоцияны қолдау

Психолог сұрақтар қояды:

- Қазір өзіңді қалай сезініп тұрсың?
- Көңіл күйіңді не жақсарта алады?
- Қиындық туындағанда кімнен көмек сұрай аласың?
- Досың көңілсіз болса, оған қалай көмектесер едің?

Психолог әртүрлі сезімнің қалыпты екенін және әр адамның өз сезімін білдіруге құқығы бар екенін түсіндіреді.

4-кезең. Қорытынды

Психолог:

– Балалар, көңіл күйіміз әртүрлі болуы мүмкін. Ең бастысы – өз сезімімізді түсіну және оны қауіпсіз түрде жеткізе білу. Егер көңіл күйлерің түсіп кетсе, сенімді адаммен сөйлесуге болады.

Күтілетін нәтиже: оқушылардың өз эмоцияларын тануына, сезімдерін білдіруіне және өзара түсіністік дағдыларын дамытуға ықпал ету.

Педагогтерге арналған білім беру ортасындағы тұлғааралық қатынастардың сапасы» сауалнамасының нәтижесі

Мақсаты: педагогикалық ұжымдағы тұлғааралық қарым-қатынастың сапасын, өзара сыйластық пен қолдау деңгейін, ұжымдағы психологиялық ахуал ерекшеліктерін анықтау.

Қатысушылар саны: 16 педагог.

Зерттеу бағыты: психодиагностика.

Нәтижелерді талдау

Үлгілік есеп бойынша сауалнама нәтижелері төмендегідей бөлінді:

№	Нәтиже деңгейі	Педагогтер саны	Пайыздық көрсеткіш
1	Жоғары деңгей — ұжымдағы қарым-қатынас жағымды, өзара қолдау мен сыйластық қалыптасқан	11	68,75%
2	Орташа деңгей — қарым-қатынас негізінен тұрақты, кейбір бағыттарды жетілдіру қажет	4	25%
3	Төмен деңгей — тұлғааралық қарым-қатынасты жақсарту бойынша қосымша жұмыс қажет	1	6,25%
Барлығы		**16**	**100%**

Сараптама қорытындысы

Шартты нәтижелерге сәйкес, педагогтердің 68,75%-ында ұжымдағы тұлғааралық қарым-қатынастың жағымды деңгейі байқалады. Бұл өзара сыйластықты, кәсіби ынтымақтастықты және әріптестер арасындағы қолдауды нығайтуға қолайлы жағдай бар екенін көрсетеді.

Педагогтердің 25%-ы орташа деңгейде бағаланды. Бұл топта өзара түсіністік пен кәсіби қарым-қатынасты одан әрі жетілдіруге бағытталған жұмыстар жүргізу ұсынылады.

Ал 6,25%-ы төмен деңгейге жатқызылды. Осы бағытта педагогтердің эмоционалдық жай-күйін қолдау, сенімді қарым-қатынасты нығайту және қажет болған жағдайда жеке психологиялық кеңес беру жұмыстарын ұйымдастыру маңызды.

Жалпы қорытынды

Жалпы алғанда, шартты көрсеткіштер педагогикалық ұжымда жағымды психологиялық ахуалды сақтауға және тұлғааралық қарым-қатынасты одан әрі дамытуға бағытталған жұмыстардың маңыздылығын көрсетеді.

Ұсыныстар

1. Педагогикалық ұжымда сенімді қарым-қатынас пен өзара сыйластықты нығайту.
2. Тұлғааралық қарым-қатынас мәдениетін дамытуға арналған психологиялық тренингтер өткізу.
3. Кәсіби келіспеушіліктерді тиімді шешу дағдыларын жетілдіру.
4. Педагогтердің эмоционалдық жағдайын қолдауға бағытталған профилактикалық жұмыстар жүргізу.
5. Қажеттілігіне қарай жеке психологиялық кеңес беру.

Жауапты маман: педагог-психолог